Eduskunta
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
tyv@eduskunta.fi

HE 169/2024 vp

Lausunto ns. kausityölain muuttamisesta

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt lausuntoa hallituksen esityksestä, jolla muutettaisiin kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten annettua lakia (ns. kausityölaki). Muutoksella tavoitellaan luonnonmarjojen kerääjien aseman parantamista siten, että kolmansien maiden kansalaisten luonnontuotteiden keruu tapahtuisi jatkossa kausityölain mukaisella luvalla työsuhteessa. Suomen Yrittäjät kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

Suomen Yrittäjät pitää tärkeänä, että luonnonmarjojen keräämistä koskeva sääntely luo selkeät ja ennustettavat puitteet sille, miten ja millä menettelyllä ulkomaisia henkilöitä voidaan saada keräämään luonnonmarjoja, ja että sääntelyn avulla voidaan ehkäistä väärinkäytöksiä. Luonnonmarja-alan ja elintarviketeollisuuden arvoketjun kannalta on tärkeää, että yritykset voivat saada marjoja hankittua teollisuuden tarpeisiin ulkomaisten kerääjien avulla.

Yhtä lailla tärkeää kuitenkin on, että yritykset toimivat lain mukaisesti eikä kilpailu vääristy. Luonnontuotteiden kerääjien saattaminen kausityölain kautta työsuhteisiksi ei sinänsä estä väärinkäytöksiä. Työsuhteesta huolimatta väärinkäytösten mahdollisuus säilyy, joten valvonnan kohdentamiseen ja valvontatoiminnan kehittämiseen on tärkeä kiinnittää huomiota.

Esityksen valmistelussa vaihtoehtoina on pohdittu niin sanotun marjalain kehittämistä tai sitä, että ulkomaalaiset marjanpoimijat harjoittaisivat toimintaansa yritysmuodossa. Suomen Yrittäjät yhtyy esitysluonnoksessa esitettyyn arvioon siitä, ettei yritysmuodossa toimiminen ole kolmansien maiden kansalaisille kausittaisessa marjapoiminnassa realistinen vaihtoehto. Suomen Yrittäjät katsoo myös, että luonnonmarjojen kerääjien maahantulo on tarkoituksenmukaisempaa ja hallinnollisesti kevyempää järjestää kausityölain mukaan kuin ulkomaalaislain mukaisella työntekijän oleskeluluvalla.

Esityksen mukaan työsuhteen olemassaolon arviointi tehtäisiin työsopimuslain 1 §:n nojalla, kuten muissakin työntekemistilanteissa. Tämä on tärkeä lähtökohta, sillä Suomessa ei ole säädetty tapauskohtaisesti siitä, milloin jokin oikeussuhde on tai ei ole työsuhde. Tällaista tapauskohtainen sääntely olisi ongelmallista paitsi sopimusvapauden, myös käytännön kannalta. Käytännössä kausityölain mukaista lupaa ei kuitenkaan voisi saada ilman työsuhteen olemassaoloa, joten ulkomaalaisten marjanpoimijoiden maahantulon ohjaaminen kausityölain mukaiseen menettelyyn johtaisi siihen, että luonnonmarjojen poimijat olisivat työsuhteisia. Muut kuin kolmansien maiden kansalaiset (tai kolmansien maiden kansalaiset, joilla on muu oleskeluun oikeuttava lupa Suomessa) voisivat kuitenkin jatkossakin poimia marjoja työsuhteen ulkopuolella.

Muutoksen vaikutuksia on arvioitu hallituksen esityksessä kattavasti. Marja-alan yritysten osalta keskeisimpiä vaikutuksia ovat kustannusten ja hallinnollisen taakan voimakas kasvu. Marja-alalla toimivat yritykset ovat tyypillisesti pieniä. Muutos voi vaikuttaa negatiivisesti näiden yritysten kannattavuuteen ja myös luonnonmarjojen saatavuuteen elintarvikealan arvoketjussa. Suomen Yrittäjät pitääkin tärkeänä, että muutoksen vaikutuksia seurataan tarkasti.

Kunnioittavasti

Suomen Yrittäjät

Albert Mäkelä
asiantuntija, OTM